

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

245. An Princeps laicus, si iuste statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico gabellam, quam extra pretium legale iustum dandum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

Clerum, & ipse Clerus sine magna molestia eximi non potest, ut potest si graua men vino sit impositum, quod ex communi laicis taberna accipere velit [Et ita etiam hanc sententiam ex Iurispractis tenet Paulus de Castr. lib. 2. conf. 323. Vide etiam Rosellam verb. pedagium, num. 17. Richardum quodlibeto 2. q. 30. & Alensem in summ. lib. 2. tit. 30. art. 4.]

2. Sed his non obstantibus, contrariam prorsus sententiam amplectendam esse puto. Dico igitur, talem impositionem, quoad Clericos, esse illicitam, & taliter facientes incidere in excommunicationem: quia in Bulla Cœna non solum excommunicantur, qui directè imponunt gabellas Clericis; sed etiam indirectè. Nec valet dicere, quod talis gabella non sit posita principaliter in graua men Clericorum, sed generaliter in graua men omnium: nam ita secundariò indirectè Ecclesiastici grauantur, quos indirectè, vt diximus, per Bullam grauari prohibendum est. Ergo, &c. Cæteras rationes videbis apud nostrum Megalam, qui doctè, vt semper solet, hanc sententiam sustinet, & defendit in part. 2. lib. 2. c. 17. quest. 6. num. 157. & idem docet Alterius tom. 1. disp. 19. lib. 5. cap. 6. fol. mibi 740. col. 2.

Sopr. in Ref. aut hic est tit. 1. 46. It. pro ratione conuicta in hoc extra supra in hoc Ref. 170.

3. Neque obstat, quod dicta gabella sit posita ex iusta causa, v. g. ob communem Clericorum & laicorum utilitatem: nam responderetur, hoc efficiendum esse cum consensu Clericorum, vt supra probatum est. Hinc ipsemet Henricus loco citato, in Glossa, littera P, voluit aliam tabernam, aperendam esse, in quam absque tributo confluere possint Clerici ad emendum vinum, oleum, &c. iusto pretio. Sed hoc etiam non caret difficultate: nam Clerici sunt liberi, vt possint emere victualia in omnibus locis, absque onere alicuius gabellæ: ergo non sunt coarctandi, vt emant in tali loco.

RESOL. CCXLV.

An si Princeps laicus, iuste statuendo pretium legitimum vini, vult postea super emptore laico gabellam, quam extra pretium legale iustum dai dum venditori, debeat ipse emptor tribuere pro bono, & necessitate publica, queritur, an talis gabella sit contra Immunitatem Ecclesiasticam? Ex p. 1. tit. 2. Ref. 49. alias 48.

§. 1. Pro parte negatiua arguitur primò: tunc impositio gabellæ est contra immunitatem Ecclesiasticam, quando directè, vel indirectè læditur ipsa Ecclesia: sed in nostro casu Ecclesia non læditur, neque per indirectum: ergo, &c. Probatur minor: nam tunc Ecclesia dicitur læsa indirectè, quando emptores rerum Ecclesiasticarum nimis grauantur, & magis quàm emptores laicorum: sed hoc non accidit in casu nostro: ergo, &c. Et ita in specie docet Feder. de Senis conf. 111. n. 10. & Felinus in c. Eccles. S. Mariae, de constit. n. 99.

2. Dices: Læditur indirectè Ecclesia in hoc casu: quia, propter onus gabellæ, sentiet in vendendo vinum suum, aliquod damnum? Respondeo, hoc non posse facile euenire: nam, idè Princeps ponit pretium legale vino, quod quidem pretium consistit in inuisibili mathematico, neque potest alterari ab ementibus, & sic Ecclesia semper habebit iustum pretium rerum suarum: & si aliquod damnum forsitan in hoc adueniret, esset per accidens, & secundariò, quod non est considerabile. Et ita in terminis docet Menoch. de arbit. lib. 2. cen. 6. cas. 562. n. 46. Valafcus de iur. empbyt. q. 17. n. 5. & Molina de iust. tom. 3. tr. 2. disp. 663. n. 5. in fine, vbi sic asserit: [Exemptio Ecclesiasticorum, & Ecclesiarum, solum est, vt ipsi non soluât

Tom. I X.

tributum ex suis rebus: non verò, vt alij non soluunt tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione ad ipsos sunt perueniunt; esto per accidens sequatur, quod carius, ob ea tributa ad ipsos perueniant.] Hæc Molina. Ita etiam Henricus in summa, lib. 10. c. 15. n. 6. in Glossa, littera V, & Rodriquez in summa, tom. 4. c. 166. n. 7. & hæc sunt eius verba: [Los seglares vendiendo a los Ecclesiasticos, y Regulares algo, obligacion tienen de pagar alcavala, aunque por esto los dichos Ecclesiasticos, y Regulares las dichas cosas por mas alto precio compren, ni por esto es quebrantada su inmunidad Ecclesiastica.] Et hanc doctrinam docuerat Mexia in prag. taxa panis, concl. 5. n. 39. & Lassartè de decim. vendit. c. 19. n. 10. vide etiam Rodriq. qq. regul. tom. 3. q. 74. art. 7.

3. Secundo arguitur: Gabella reuera non est pars pretij, sed tantum nomine, vt obleruant Megala in p. 2. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 108. Aluarus Valafcus tom. 1. conf. 70. num. 14. Parlador, ver. quæ. lib. 1. c. 3. §. 1. num. 2. in fine. Gratian. in discept. tom. 2. c. 258. num. 42. Castillo lib. 2. dec. 127. num. 12. Comitulus in respons. mor. lib. 4. q. 39. n. 3. & alij. Ergo potest separari à pretio. Nec venditor iuste ex ista separatione conueniri potest, nam cum gabella non sit pars pretij, ad illum non potest pertinere, & sine gabella iam ipse obtinet iustum pretium rei suæ. Ergo, &c. Et, vt rectè notant Felicianus de conf. lib. 2. c. 1. n. 14. Azuevedus tom. 6. lib. 9. tit. 17. leg. 1. n. 81. Auendañus de conf. Hispan. c. 28. n. 4. vbi ex onere gabellæ, adiecto emptioni, & venditioni, nihil commodi actu percipiunt emptor, aut venditor, id non habetur loco pretij: nam tunc onus gabellæ, pars pretij esse dicitur, quando inest rei, vel quando aliquid commodi ex eo peruenit ad emptorem, vel venditorem. Vide etiam Gutierrez de gabellis, q. 67.

4. Tertio, argumentantur pro ista sententia, ex autoritate Doctorum, qui illam tuerentur, & sunt Boëtius dec. 213. n. 19. Bursatus lib. 1. conf. 42. n. 14. Alexander de iure fisci, lib. 1. resol. 5. num. 7. Purpuratus conf. 489. n. 7. & 8. Tiraquellus de retract. consanguin. §. 1. gloss. 13. n. 12. & alij quam plures. Hi omnes asserunt, gabellam impositam super emptore rerum Ecclesiasticarum esse licitam.

5. At, his non obstantibus, non desunt Doctores pro contraria sententia, asserentes, talem gabellam esse iniustam, & contra Ecclesiasticam immunitatem. Et ita docet Gratianus in disceptat. forens. tom. 2. c. 290. per totum. Menochius lib. 2. conf. 136. Laderchius conf. 103. à num. 8. vsque ad n. 15. Riccius in praxi, tom. 2. resol. 187. num. 2. & resol. 283. per tot. Surdus conf. 305. num. 80. Homobonus de exam. Eccles. p. 2. tract. 9. c. 1. q. 1. & Zerola in praxi Episc. p. 1. verb. gabellam. quest. 4. vbi probat, talem gabellam indirectè laram esse contra Clericos: ait enim: [In quibusdam locis Regni, ratione velaminis alicuius Vniuersitatis, laici imponunt gabellam super ferico, vel vino, vel aliquo huiusmodi, & volunt, vt soluatur duo carleni, vel quid simile pro libra, vel dolio, & quia vident, se non posse adstringere personas Ecclesiasticas vendentes, statuunt, vt soluatur ementes: & non vident, quod indirectè ista gabella cadit super personas Ecclesiasticas, etsi dicant, non Clericos, sed ementes soluere: nam propter onus gabellæ soluendum, vilius emunt.] Ita ille.

6. Secundo ita argumentatur Laderchius, vbi sup. Ementes à Clericis de iure communi non tenentur soluere gabellam: ergo si statutum hoc addat, dicitur contra libertatem Ecclesiasticam. Probatur consequentia: nam illud statutum, quod coarctat Clericos, & adimit id, quod communi iure eis permittum est, dicitur violare libertatem Ecclesiasticam: at Clerici

T 3 secundum

secundum ius civile, & canonicum possunt liberè contrahere cum laicis quibuscumque, nec illi tenentur soluere gabellam: ergo, si statutum hoc addat, ut dixi, erit contra Ecclesiasticam libertatem. Et sic subdit Laderchius: [Dicat Ecclesia: Tolle statutum, & si emptores tenentur ad gabellam, compelleris minùs, ne mihi ius meum auferas, interest enim mea habere emptores immunes.]

7. Tercia, lex, & Magistratus, seu communis prudentum existimatio, in impositione iusti pretij alicuius rei, multas circumstantias, tam intrinsecas, quam extrinsecas considerat, & præcipuè onus gabellæ, inter illas, respicit. Ita Lessius lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 68. & sic, ait Molina tom. 3. tract. 2. disp. 678. num. 6. tota latitudo pretij franci, & alcaualæ, est pretium iustum rei: ergo gabella est pars pretij, ut ipsemet Molina asserit etiam in disp. 658. n. 1. in fin. Malder. in 2. 2. tract. 5. c. 6. dub. 5. in fin. Bonac. de contract. disp. 2. q. 9. part. 1. n. 4. Valquez opus. de restit. c. 6. §. 2. dub. 9. n. 52. Turrian. tom. 2. in 2. 2. disp. 46. dub. 8. n. 9. qui citat Molinam in alio loco supra non adducto. Molfes. in summa tom. 2. tract. 12. cap. 22. n. 123. Lassarte de decim. vendit. c. 15. n. 19. Paul. de Castr. conf. 433. nu. 2. & alij. Cum igitur gabella sit pars pretij, semper inuoluitur in pretio, nec potest ab illo separari: ergo iustum pretium alicuius rei dicitur, tam pretium francum, quam ipsa gabella. Vnde licet Clerici non soluant vectigal ratione rei vendendæ debitum; possunt tamen rem illam vendere pretio ordinario, & non minore; quia in ipso inuoluitur gabella, ut apparet ex Lessio, ubi supra lib. 2. c. 33. dub. 8. n. 68.

8. Hæ sunt contrariæ sententiæ super positam questionem, quas conatur concordare Bellet. in disp. quæst. cler. part. 1. tit. de exemptionib. Clericor. §. 8. num. 2. cum illa celebri distinctione Baldi consil. 31. quam postea amplexi sunt Roland. à Valle lib. 4. consil. 61. n. 18. Riminald. lib. 6. conf. 724. num. 49. & 50. Surdus conf. 127. n. 66. & alij. Aut onus gabellæ est annexum contractui, ut si, v. g. ponatur statutum, quod soluatur duo solidi pro quolibet dolio vini, quod emitur, vel venditur, hæc gabella immediatè respicit contractum, ut esset in casu nostro, & lædit emptorem, & venditorem immunem: nam propter onus gabellæ, vel carius, vel vilius emet, seu vendet. Aut onus gabellæ adicitur actui separato ab ipso contractu, ut si statutum dicat, quod qui vult exportare dolium vini ex ciuitate, soluatur gabellam; tunc hæc gabellæ solutio non respicit immediatè contractum ipsum, sed actum exportationis, qui nil commune habet cum ipsa Ecclesia, seu immuni. Hæc supposita distinctione ait Belletus, primam sententiam negatiuam supra positam, esse amplectendam, quando onus gabellæ adicitur actui separato ab ipso contractu: secundam verò sententiam affirmatiuam esse veram, quando onus gabellæ est annexum ipsi contractui. Et hæc olim, circa præsentem questionem in casu proposito, ut dixi, à Senatu Panormitano collegam, pro subleuando labore Theologorum, qui consulendi erant: & quia res visa est difficilis, & periculosa, Senatus non posuit dictam gabellam.

RESOL. CCXLVI.

An Princeps, seu alius Superior laicus sine consensu Cleri possit imponere gabellas super eius bona ex aliqua publica necessitate, ut pestis: &c. Ex part. 1. tract. 2. Ref. 41. aliàs 40.

Sup. hoc in §. 1. Hæc quæstio fuit discussa anno præterito, quando Illustr. Senatus Panormitanus im-

posuit aliqua vectigalia pro expensis factis, tempore morbi contagiosi, qui ciuitatem hanc miserimè afflixit. Et respondi negatiuè: quia obligatio totius populi non sufficit ad obligandum Clerum: & cum ageretur de utilitate vtrorumque, necesse erat vtrorumque interuenire consensum. Et ita in terminis resoluit hunc casum Rodriq. in summa, tom. 2. c. 75. nu. 13. Perr. Ledesma in summa, tom. 2. tract. 7. c. 2. concl. 27. fol. m. hi. 205. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. part. 1. præcept. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. fol. 98. Azorius p. 3. lib. 5. cap. 19. q. 11. & Lopez in instruct. part. 2. cap. 40. agens de peste grassante olim Hispali. Idem docet Syluester verb. immunitas q. 2. Alciatus de consur. tom. 1. disp. 16. lib. 5. c. 6. dub. 15. Salonijs tom. 2. in 2. 2. q. 78. art. 5. conr. 1. Belletus in disp. quæst. cler. part. 1. tit. 5. §. 2. n. 6. & alij penes ipsos: vbi asserunt, quod quando necessitas publica concernit de directo, & principaliter æquè utilitatem Ecclesiasticorum, & laicorum tunc debent Ecclesiastici contribuere, non tamen ad deliberationem solius populi sed oportet, quod Clerus, & populus simul conueniant, & deliberent: quia, quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Et si in tali casu Clerus, sine legitima causa, nollet consentire; possent laici implorare auxilium Superioris Ecclesiastici, ut compelleret Clericos.

2. Sed notandum est, quod in hoc casu non habet locum dispositio c. aduersus de consultatione Romani Pontificis: nam contributio in isto casu non fit solùm propter utilitatem publicam, sed ob priuata utilitatem Clericorum; & d. c. aduersus tractat in casu vbi agit de utilitate publica. Et ita docet Tab. verb. excommunicatio, §. cas. 18. n. 4. Syluester verb. immunitas q. 5. n. 20. Angel. eod. verb. n. 17. Layman in Theolog. mor. lib. 4. tract. 9. c. 6. n. 7. Molina de iustit. tom. 3. disp. 67. n. 5. concl. 3. Megala in part. 3. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 11. & conf. 72. num. 18. Ledesma, Rodriquez, Lopez, & Ioan. de la Cruz, ubi supra. Et secundum hæc, que dicta sunt, intelligendus est Bobadill. in Polit. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 291. vbi ait: [En la lista, d repartimiento; que se è hecha para guardar el pueblo de peste, en lo qual por ser para cosa comun assi à Clerigos, como à legos, deuen contribuir los Ecclesiasticos.] Et idem docet Gasias de nobilit. Hispan. Gloss. 9. num. 5. cum alijs, quorum opinio admittenda est, præcedentibus iis, que supra narrata sunt: nam solus populus, vel Princeps, sine conuocatione, & consensu Cleri, hæc minimè efficere potest, ut supra probauimus.

RESOL. CCXLVII.

An in casu, quo collecta, seu gabella iuste Clericis imponuntur, possint imponi inconsulto Romano Pontifice? Et an dicta gabella, si excedant octauam partem valoris rei, sint iniustæ? Ex p. 1. tr. 2. Ref. 133. aliàs 132.

t. DE primo dubio huius quæstionis egi supra in resol. 41. & cum aliquibus DD. sententiam affirmatiuam tenui, quibus nunc addo Hippol. de Marilijs in pract. §. aggredior. n. 63. Guilielm. Benedict. in relect. cap. Raynurius. verb. & uxorem, & de off. §. n. 470. Gratian. in discept. for. ens. tom. 2. c. 390. num. 19. Caroc. de locat. p. 4. de collectis, n. 37. & alios adductos per Decian. vol. 2. conf. 51. n. 61. Hi omnes asserunt, in tali casu sufficere consensum Episcopi cum interuentu Cleri: quia tunc necessitas æquè primariò respicit utilitatem laicorum, & Clericorum.

2. Non reticebo tamen, quod aliqui hanc opinionem intelligendam esse existimant, quando tanta adesset necessitas, quod sine periculo, aut scandalo ad in-

Summum